

Moje začátky v Rožnově

Průmyslová škola vakuové elektrotechniky 1956 - 1960

Je to už hodně let, co jsem se jako čtrnáctiletý školák dostal v roce 1956 do městečka Rožnov pod Radhoštěm, abych se pokusil začít novou etapu svého života.

Jako neduživé dítě vyrostlé na polosamotě jsem neměl vůbec šanci, že bych mohl zůstat doma a žít se zemědělskou činností. Proto jsem si prosadil, že půjdu z domu a vyučím se něčím, co bych mohl fyzicky zvládnout. Rodiče, ač neradi, připustili, že mám asi kus pravdy a nebránili mi. Byli si vědomi toho, že zemědělství v podhorských podmínkách, navíc v dobách silné kolektivizace, nemá šanci na přežití. Mým vzorem byl bývalý soused, který se vyučil elektrotechnikem a byl v dědině vážen. Jeho práce byla ceněna, protože rozuměl věcem, o kterých většina lidí neměla ani zdání. O elektřině věděl mnohem víc, než že svítí, otáčí motorem a dává elektrické rány. Navíc to byl velice hodný člověk, který vždy pomohl a opravil, co bylo potřeba, a nedělal si ze svých znalostí zlatý důl, jak je tomu teď zvykem u lidí, kteří něco umí. To byly hlavní důvody, proč jsem se začal zajímat o obor, o kterém jsem tehdy nic nevěděl a který se pak stal mým celoživotním osudem.

V Rožnově se v té době začala rozvíjet Tesla. A jak to bylo v té době dobrým zvykem, vznikla při ní škola, která vychovávala budoucí odborníky pro potřebu závodu a pro potřeby elektrotechnického průmyslu. Protože jsem v základní škole docela dobře prospíval, zkusil jsem svoje štěstí a vydal jsem se, ještě s druhým spolužákem, do Rožnova na přijímačky. K tomuto rozhodnutí mne ještě přimělo to, že jsem nebyl zrovna nejšikovnější při kreslení a rýsování, což byla podmínka pro přijetí na strojařinu ve Vsetíně, která byla blíž mému bydlišti.

Po příchodu do školy v Rožnově, ve mně byla malá dušička. Není divu, byl jsem poprvé sám mimo známé prostředí, mezi neznámými lidmi. Myslím si, že spolužák na tom nebyl lépe, i když se, jako většina ostatních adeptů, tvářil velice suverénně a svěťácky. Přijímací zkoušky dopadly neslavně, ale díky osudu nebo štěstí, nebo čemu za to vděčím, jsem byl, byť s odřenýma ušima, přijat. Asi při mně po celou dobu mých studijních let stáli alespoň tři andělé strážní, že jsem školu dokonce dokončil. Laťka pro existenci na střední škole byla podstatně vyšší než na základce a průmyslovka v Rožnově měla vysoký kredit.

Hlavně díky učitelům, kteří byli opravdovými odborníky ve svém oboru. Chtěl bych po letech vzpomenout na lidi, kteří mi, kromě mých rodičů, hodně dali a pomohli mi k tomu, že jsem mohl prožít svůj život alespoň tak, jak se mi to podařilo. Určitě mi bude vyčítáno, že moje vzpomínání bude neúplné a neobjektivní. Mohu se ospravedlnit pouze tím, že od té doby uplynulo mnoho let a na události padá už mlha zapomínání. Navíc pohled na stejnou skutečnost se vždy jeví různým pozorovatelům odlišně. Proto prosím o čtenářovu shovívavost.

Průmyslová škola vakuové elektrotechniky

Škola neměla za našich studentských let samostatnou budovu. Jejích pět tříd, ředitelna a sborovna byly umístěny v druhém patře internátu, postaveného v roce 1949 pro podnik Elite, který měl původně vzniknout v Rožnově. Později byla místo něj založena Tesla.

Internát byla budova víceúčelová. V přízemí byla závodní kuchyně, klub, lékařská ambulance, v severním křídle byty prvních vedoucích Tesly. V jižní části kanceláře, učňovské středisko, průmyslovka a v nejvyšších patrech internát pro mladé zaměstnankyně podniku. Zvláště obyvatelky horních pater byly mnohdy příčinou, že jsme se studiu nevěnovali tak důkladně, jak bylo žádoucí. V roce 1956 měl podnik Tesla jednu budovu dostavěnou, další byla před dokončením a pro další se stavěly základy. Podnik byl obehnán bytelným plotem na kamenné podezdívce a těsně před naším příchodem jej opustili vojáci, kteří jej hlídali.

Jejich dřevěné ubikace sloužily nám i mnohým dalším ročníkům jako internát. Ročníky před námi bydlely různě po ubytovnách v Rožnově i Valašském Meziříčí. Náš ročník, stejně jako většina v té době, byli většinou sami kluci, dívky jsme měli pouze tři, takže jsme si jich patřičně vážili, protože byly ozdobou naší třídy.

Internát školy oficiálně zvaný „Domov mládeže“ nebo tak nějak, jinak „intr.“

Jak už jsem podotkl, jednalo se o dřevěný barák ještě z dob druhé světové války, určený pro studený odchov vojáků. Barák zdědila škola po strážném oddílu československých vojáků a po částečných úpravách jej určila pro účely ubytování studentů. I když snaha školy o zlepšení ubytování byla velká, i přes různá obložení a zateplení bylo v internátě pořádně zima. Nepomohly ani radiátory, které topily naplno (V těch dobách se energií šetřit nemuselo.) A tak jsme se nedobrovolně otužovali.

Na intru jsme se učili žít bez rodičovského opatrování. Kromě studia se někteří úspěšně věnovali sportu. Z části studentů, kteří na rozdíl ode mne netrpěli hudebním hluchem, se vytvořila hudební skupina, která hrávala i na některých rožnovských podiích mimo školu. Někteří propadli i divadelním múzám a to tak důkladně, že se stali divadelníky na doživotí. Pospolitý život na intru narušovali pouze vychovatelé, kteří trpěli utkvělou představou, že z nás udělají lidi vhodné pro socialistickou společnost. Časem se jim to trochu podařilo. Nevím jak pro socialistickou, ale pro občanskou společnost jsme byli přijatelní, obzvláště ti, kteří dokonce absolvovali kurzy společenského tance. Z našich vychovatelů si vzpomínám na tři osoby, které se mi zapsaly do paměti.

Franta Dvořák

Byl to zajímavý pán, který měl přirozenou autoritu, dovedl dobře zařvat a případné prohřešky si vyřídit sám, bez pomoci vedení školy. Se studenty vyšších ročníků byl kamarád a přenášel na ně část svých pravomocí, pomocí nichž udržoval kázeň na internátě. Později si vzal za manželku Radku, jednu z nejméně oblíbených kuchařek z teslácké kuchyně a po čase se někam odstěhovali.

Vychovatel Varga

Pocházel někde z Jižního Slovenska. Uměl kromě češtiny a slovenštiny i maďarsky, kteroužto „světovou“ řeč měl snahu nás i naučit. Někteří si dokonce s maďarskými děvčaty i dopisovali až do doby „maďarských událostí“, kdy se veškeré styky přetrhaly. Další marnou Vargovou snahou bylo vedení kroužku, v němž nás měl naučit základům radiotelegrafie. Škoda! Nenaučil jsem se to dodnes!

Vychovatel soudruh Šejda

Byl to postarší, celkem hodný soudruh, který se na vychovatele vůbec nehodil. Neměl vůbec schopnost řídit kolektiv, o práci s mladými pubertáky ani nemluvě. Měl pouze základní vzdělání a to na vychovatele nebylo nic moc. Neměl autoritu a problémy s námi řešil s pomocí vedení školy. Brzy po našem odchodu ze školy odešel z místa vychovatele také on.

Ředitel školy Švarc - zvaný „šéf.“

Jako všichni vedoucí v té době musel být politicky na výši a loajální ke straně a vládě. Všem se nám protivilo jeho přehnané soudružské vystupování. Jako čtrnáctiletí jsme nechápali, jak může být někdo tak servilní. Až s odstupem času jsme zjistili, v jaké době jsme vlastně žili a kolik úsilí musel vyvinout, aby udržel školu a sebe alespoň na takové úrovni jakou tehdy měli. Snažil jsem se pochopit, proč některým z nás ublížil. Teprve později jsem zjistil, jaké politické tlaky byly na něj vyvíjeny. Dodnes je pro mne jeho rozporuplná osobnost záhadná.

Předměty, které nás učil, byly deskriptivní geometrie a technické kreslení. Předměty, které mne odradily od strojařiny a byly mi z duše protivné, ale v pozdějším životě potřebné, protože jsem se v případě potřeby dokázal vyjádřit i graficky.

Profesor Nezdařil - zvaný Váša.

Svoji přezdívku získal od našich předchůdců, zřejmě svými odvolávkami na naučný slovník, jehož autory byla dvojice Váša -Trávníček. Pan profesor byl opravdu osobnost, ujal se nevděčného úkolu naučit stádo výrostků sehnaných z celého Československ mluvit a hlavně psát správně česky, orientovat se v kultuře a získat alespoň základní povědomí o vlastních kořenech. Jeho snažení bylo ztíženo tím, že jsme viděli svoji budoucnost v nově se vyvíjejícím technickém světě a znalost českého jazyka chápali jako staromilství. Skutečnost, že naše námitky byly liché a profesorův názor správný, jsme pochopili až v pozdější praxi, když jsme občas byli nuceni číst výplody lidí s akademickými tituly, nad jejichž jazykovou úrovní se pozastavovali i lidé se základním vzděláním.

I když byl na rozdávání levných známek velmi skoupý, nenechal nikoho padnout až na dno. Stejně pomohl mnohým, kterým hrozily nějaké potíže vyvolané politickými vlivy.

Jeho rčení, pronášená s vážnou tváří, kterou vždy zachoval, kolovala ve školních třídách dlouhá léta. Věřím, že nebylo na škole studenta, který by si tohoto profesora nevážil a později na něj nevzpomínal v dobrém - „že áno?“

Simerský - Simera

Tento vyučující byl postrachem většiny studentů vyšších ročníků, neboť vyučoval jeden ze stěžejních předmětů, které určovaly vysokou úroveň této školy. Matematika a elektronika byla jeho koníčkem snad kromě vážné hudby, které se také pilně věnoval. Znal prakticky všechna díla novodobých matematiků a teoretických fyziků a snažil se nám alespoň část těchto vědomostí napumpovat do našich hlav.

Velice těžko se u něj získával dobrý kredit, vyjádřený i dobrými známkami, ale velmi lehce se o něj dalo přijít. (Vím to z vlastních zkušeností.) Na školu přišel z Tesly, kde pracoval v elektronické laboratoři.

Profesor Simerský měl velmi malé pochopení pro mimoškolní zájmy, jako byl sport a různé jiné aktivity, včetně večerních procházek s mladými zaměstnankyněmi Tesly. Takovýto hřišník byl vždy předmětem jeho zájmu. Díky jeho nekompromisnímu přístupu se mu podařilo do našich hlav nalít tolik znalostí, že některým stačily i ke studiu na vysoké škole. Ostatním byly rovněž užitečné, pokud pracovali v technickém oboru.

I když nás většinou vážná hudba nebavila, chodili jsme pilně a zjiště na večery vážné hudby, které pro studenty pořádal a díky němu jsme se alespoň trochu seznámili se základními díly českých autorů. Vážnou hudbu náš pan profesor miloval nejenom jako posluchač, ale chodil i hrát v kostele na varhany. Přesto, že hrál velmi dobře, nebyla mu tato veřejná činnost ku prospěchu a byla jedním z důvodů, proč byl na vyšších politických místech špatně zapsán. Jakožto uznávaný odborník, kterého si vážili i mimo školu, byl tolerován a bylo mu umožněno vyučovat. Jelikož bylo vyučování elektroniky na střední škole novinkou, vypracoval si pan profesor třídílná skripta, která jsme museli alespoň částečně znát, pokud jsme chtěli školu ukončit maturitou. Co se týká odborných znalostí, dal nám opravdu hodně.

Profesor Hadač - přezdívku snad neměl žádnou.

Také jedna z legendárních osobností na škole. Učil chemii, tělocvik a brannou výchovu, která v učebních osnovách v té době byla. „Staříčkový docent“, jak se sám nazýval, byl jedním z nejstarších ale nejaktivnějších vyučujících. Chemii bral dost vážně. Museli jsme se hodně učit, obzvláště my žáci z vesnických škol, kteří jsme měli v tomto předmětu slabší základy. Některé začala chemie zajímat natolik, že si při praxi v Tesle opatřili chemikálie, které

použili pro výrobu různých směsí, jimiž vyvolávali pohoršení u vychovatelů na internátě. Vzpomínám, jak se jednomu z těchto chemických nadšenců, podařilo úspěšně zvládnout výrobu nitridu jódu. Ten večer se v prostorách internátu ozývalo prskání a práskání této třaskaviny a na všem byly žluté fleky od jódu. Alespoň částečné znalosti chemie byly neocenitelné hlavně pro ty, kteří později pracovali v elektronickém průmyslu, kde je chemie stejně důležitá jako znalost elektrotechniky.

Jako „starý Sokol“ se staral pan profesor o naši fyzickou kondici tak dokonale, že hodiny tělocviku byly velmi vyčerpávajícími chvilkami. Snad žádný ze studentů, kteří prošli jeho výcvikem, dodnes nezapomene na první, asi dvacetiminutovou rozcvičku, po které jsme byli zralí tak akorát na marodku a ne na zbývající dvouhodinovou tělocvik. Míčové hry byly u něj pouze za odměnu. Jeho doménou byla prostná a cvičení na náradí. Staříčský docent křepce vyskočil na náradí, předvedl nějaký cvik a potom nás tak dlouho trápil, až se mu podařilo alespoň některé z nás něco naučit. Měl zásadu, že pokud nás při tom něco bolí, že je to shnilé maso, které se cvičením spraví. Některé z nás tak zblbl, že jsme i večer chodili do rožnovské Sokolovny. Ti urostlejší hrávali za Rožnov házenou, košíkovou nebo se vrhli na atletiku.

Díky Hadačovi a jeho konexím po celé republice jsme se dostali na různé zájezdy a letní tábory. S heslem „Slovan všude bratra má“ vždy zajistil levnou noclehárnu nebo jiné ubytování. Studenty to skoro nikdy nic nestálo a my jsme díky němu zažili hodně nezapomenutelných chvil a viděli kus Československa. Že toho dost zažil i za druhé světové války, jsme se dozvěděli od jiných, neboť on se tím, co zažil, nikdy nechválil. V paměti mi utkvěl okamžik, kdy při střelecké přípravě, která byla součástí branné výchovy, kterýsi ze studentů šermoval malorážkou tak nešikovně, že ji obrátil proti ostatním. Staříčský docent k němu přiskočil, vytrhl mu flintu z rukou a následně seznámil jeho pozadí se špičkou své boty. Zřejmě měl zkušenosti s tím, co je to za pocit, když se na člověka míří zbraní a co z toho může vzniknout. Profesor Hadač byl z těch lidí, kteří do našich hlav zaseli myšlenky férové hry. S naším ročníkem se rozloučil tím, že jsme se zúčastnili II. celostátní spartakiády v Praze. Z mnohých absolutních dřev dokázal vychovat, když ne sportovce, tak aspoň lidi, kteří se pohybu nebránili.

Potkal jsem jej naposled v roce 1964 na železniční zastávce Střelice u Brna, kde měl domek, ze kterého dojížděl do Brna na vysokou školu, na které tehdy vyučoval.

Profesorka Ludmila Karbanová - všeobecně známá pod jménem Duňa.

Vyučovala na škole ruštinu a politickou ekonomii. Jakožto absolventka novinářské fakulty znala i němčinu, francouzštinu a angličtinu, kterou měla snahu naučit mimo hlavní vyučovací hodiny i nás. Dokonce měla snahu učit těsnopis, nebo psaní na stroji.

Bohužel doba nebyla vhodná pro učení žádného z těchto jazyků, a tak jsme poslechli svoji lenost a zůstala nám pouze ruština, která byla povinná a byla většinou z nás na dvě věci. Navíc jsem byl na jazyky dost natvrdlý, takže jsem se musel učit vše prakticky z paměti. Nakonec, alespoň pro mne, byla i znalost ruštiny výhodou. Hlavně na vojně, když jsem mohl číst originální ruskou dokumentaci a schémata k radiolokátoru, u kterého jsem sloužil (V českých překladech bylo tolik chyb, že byly nepoužitelné). Takže díky znalosti elektroniky nalité mně do hlavy profesorem Simerským a technické ruštině od Duni jsem měl vojnu podstatně lehčí než ostatní. Ruštinu jsem ještě trochu uplatnil během svého zaměstnání, ale bohužel nové znalosti z vakuové techniky přicházely spíše ze západních zemí.

Ale abych se vrátil k Duni. Když někdo prokázal trochu snahy a občas se něco naučil, neměl takový problém získat dobrou známku. Duňa na důležitosti znalostí ruštiny až tak

nebazírovala. Byla to paní velmi společenská, a kdo měl trochu společenské chování a navíc se uměl bavit, měl vyhráno. Bohužel to nebyl můj případ! Ale stejně jsem měl Duňu rád a patřila k těm, na které se v dobrém vzpomíná.

Učitel Seget'a - zvaný Pavouček

Přišel k nám ze Vsetína a jeho úkolem bylo naučit nás základy mechanické technologie a věci kolem všeobecné znalosti materiálů. Učil většinou věci potřebné spíše pro strojaře. Tím, že trval na tom, abychom dokázali načrtnout od ruky nějakou součástku a navrhnout jednoduchý přípravek nebo se orientovat ve strojnických tabulkách, umožnil mnohým z nás, kteří jsme se dostali do výroby, že jsme se uplatnili v praxi. Jeho přezdívka – pavouček - vznikla z toho, že hlavní body, které bylo třeba umět, nám diktoval a rozděloval do přehledných schémátek – pavoučků. Takto rozříděné informace se lépe pamatovaly a byl v nich přehled. Systém pavoučků se mi hodil i později, když se bylo nutno učit něco, co bylo předneseno dosti nepřehledně.

Pan Seget'a byl velmi laskavý pán, a když někdo projevil snahu alespoň trochu se učit, měl o jednu dobrou známku do průměru navíc. Kdo nebyl úplně technický typ, ale uměl trochu kreslit, takže jeho sešit měl dobrou úpravu, měl rovněž dobrou známku. Mnohé ze znalostí, které do nás natlačil, jsem uplatnil v dílenské praxi. Snad kromě „rovnovážného diagramu oceli“, na jehož znalosti tak trval. Tuto znalost jsem měl k dobru pouze, když se bavili o problému strojaři a bylo jim divné, že nejsem za úplného blbce.

Pavouček se rád zúčastňoval různých turistických pochodů pořádaných profesorem Hadačem. Byli jsme celkem rádi, neboť sebou brával svoji pohlednou dceru, která později vykročila v jeho stopách a stala se rovněž učitelkou.

Profesor Ballner

Jak se na naši školu dostal, nevím. Víím pouze, že dojížděl z Valašského Meziříčí a učil vyšší ročníky, a krátký čas i nás, matematiku. Byl to staříčkový pán, matematika a astronomie byly jeho veliké koníčky a byl ve svém oboru uznávanou veličinou. Učil matematiku zábavnou formou a škoda, že jsme jej měli pouze krátce. Sice by nás asi nenaučil integrály a derivace tak jak se to povedlo Simerskému, ale možná bychom znali astronomii. Jeho zájem o astronomii byl tak veliký, že si na své zahradě ve Valašském Meziříčí zařídil svou soukromou observatoř zvanou „Kolna badálňa“, která byla předchůdkyní nynější hvězdárny ve Valašském Meziříčí. Byl i dobrým hudebníkem. Dokonce prý hrával ve slavné valašské kapele strýca Matalíka na basu.

Profesor Michlíček - Michl

Dojížděl až z Bystřice pod Hostýnem. Učil nás základy elektrotechniky a měření. Předměty to byly zajímavé, učily se tam praktické věci o elektřině. Bohužel pan profesor dost dobře nedokázal odlišit podstatné věci od méně důležitých, a navíc složité matematické vztahy jednotlivých veličin nám nedokázal dopravit do hlavy. Vysvětloval nám je přes integrály a derivace, do kterých se tak zapletl, že z toho nebyl moudrý ani on sám. Až během času se nám jeho poučky a vzorce utřepaly v hlavách a znalosti kolem třífázového proudu byly v praxi určitě potřebné. Na známkování byl dost mírný, když viděl snahu se učit, nebral naše neznalosti tragicky.

Mimo školu byl velmi přátelský. Rád na něj vzpomínám, škoda, že nám v hodinách měření nepředal více praktických znalostí, které měl v elektrotechnice a které mne později naučila až praxe. Na příklad: Kremonova konstrukce byl diagram, který pomocí vektorového znázornění řešil rozložení sil na různých konstrukčních prvcích. Domníval jsem se, že takovou věc nebudu nikdy potřebovat. Opravdu jsem nikdy nepotřeboval konstruovat nosníky, nebo elektrické stožáry, ale v praxi bylo třeba se zamyslet nad tím, zda navrhovaná

věc bude stabilní a co je třeba pro její pevnost podniknout. Takže i taková znalost, zdánlivě nesouvisející s elektrotechnikou, se může v praxi hodit.

Profesor Novák - zvaný Tečka

Přišel na školu z gymnázia v Rožnově. Krátce nás učil matematice, jeho hodiny byly velmi zajímavé, ale moc si z toho už nepamatuji.

Profesor Roman Krepl

Další z řady profesorů, který měl do nás nalít matematické vědomosti. Byl mladý, ambiciózní, právě čerstvý absolvent vysoké školy. Bohužel neměl žádné zkušenosti s výukou matematiky a s výchovou pubertální mládeže. Vzájemné odcizení mělo za následek, že jsme se moc nenaučili a pan profesor odešel po roce na jinou školu, kde se mu vedlo lépe.

Inženýrka Plesníková - Anička

Učila nás fyziku a matematiku. Byla čerstvá absolventka vysoké školy a jako žena mladá, menší postavy a navíc původem Slovenka měla dost velké problémy ukočírovat bandu výrostků. Myslím, že se jí to dost dařilo, protože na škole učila i po našem odchodu.

Inženýrka Kurucová - Tat'ána

Učila na škole krátkou dobu snad mechaniku, nebo něco takového. Byla to mladá pohledná paní, která byla na nás dost hodná, ale po roce bohužel odešla na jiné působiště.

Pan učitel Jindřich Preč

Součástí studia byly i praktické činnosti v dílnách. Školní dílny se v našich dobách teprve budovaly z dalšího dřevěného baráku, který zůstal po vojácích. Hlavním mistrem v dílnách byl nezapomenutelný pan učitel Preč. Byl vyučen jako klempíř a ovládal i kovotlačitelské řemeslo a zámečnické práce. Dílny se teprve vybavovaly z materiálu a strojů, které někde v Tesle vybyly. Takže jsme prvním rokem pouze ručně řezali a pilovali. Pan učitel se nad námi rozčiloval, jaká jsme nemehla, a bědoval, že zbytečně kazíme materiál. Jeho oblíbeným hodnocením naší šikovnosti bylo: „strčím si jednu ruku za záda a tou druhou udělám víc než vy všichni dohromady“. Z trubek a úhelníků se postupně svařovaly pracovní stoly a ostatní vybavení. Těm šikovnějším byla dána i důvěra udělat něco odpovědnějšího. Z plechu jsme na tabulových nůžkách vystříhovali a na ohýbačce tvarovali budoucí šuplíky k pracovním stolům, které pan Preč na bodové svářečce dával dohromady. Práce se mu dařila do té doby, než někdo horlivý při úklidu dílny vymetl špalík, který sloužil pod pedálem jako doraz. Pan učitel, když se mu podařilo udělat místo sváru asi desátou díru, zjistil, že něco není v pořádku. Začalo velké seřizování a následné vyšetřování příčiny neúspěchů. Dlouho trvalo, než se pan učitel smířil s tím, že šlo o náhodu a ne o útok na jeho pedagogickou autoritu. Druhým rokem přišla opět nová nemehla a pan Preč měl zase nad čím bědovat. Nás pak dával za vzor svého umění, co lze z takového „materiálu“ udělat. Je pravda, že se mi manuální zručnost, nabytá jeho zásluhou, mnohokrát hodila.

Jako starý řemeslník se často a rád chlubil tím, co umí. Jednou v dílnách vzniklo dohadování o váze jakéhosi předmětu. Pan Preč tvrdil, že odhadne váhu 5 kilo na 10 deka. Kohosi z nás napadl způsob, jak jeho odhad vyzkoušet. Pan učitel si nosil do práce malý kufřík, do kterého jsme mu vždy přesně nařezali zbytky dřeva, které při budování dílny vznikly. Tentokrát byla do kufříku přibalena i železná plotna, která sloužila jako kovadlinka. Pan učitel nejenže nepoznal, že kufřík je minimálně o 8 kilo těžší, ale dovezl celý náklad až domů. Teprve při vysypání obsahu kufříku do sklepa zjistil, jak byla pokořena jeho řemeslnická čest. Druhý den byla ve škole hrůza. Pan učitel žádal hlavy viníků a potrestání nejmíň vyloučením ze školy

a z celé lidské společnosti. Když po čase a hlavně zásluhou ostatních kantorů vychladl, museli provinilci cestovat do Valašského Meziříčí a doličné železo dovézt zpět do Rožnova. S panem Prečem jsme se nikdy nenudili a on s námi taky ne. Setkal jsem se s ním ještě později, když pro Teslu na kovotlačitelském soustruhu vyráběl součásti pro systémy do difuzních vývěv. Byla to opravdu perfektní řemeslnická práce. A jsem rád, že mne učil takový člověk. Až později jsem se dověděl, že pocházel z rodiny, kde se řemeslo dědilo z otce na syna, a že jeho předkové pokryli nejednu kostelní věž. Mimo jiné i tu v Rožnově a na Radhošti.

Pan Pavelka

Byl další zajímavou postavou naší dílenské praxe. Jako skladník v dílnách nám vydával materiál a nářadí, které jsme mu po skončení naší „práce“ vraceli ve stavu, který se dost zásadně lišil od dobrého. Pan Pavelka je pečlivě očistil a uložil do příslušného regálu. Trochu nás dráždila jeho trpělivost a добрota, neboť někdy jsme si zasloužili spíše pár facek nebo jiného fyzického ocenění. Od starších spolužáků jsme se časem dověděli, že pan Pavelka je kněz a misionář, který přišel o státní souhlas a musel se živit manuální prací. Většina z nás se k němu začala chovat slušněji, přestali jsme před ním nadávat a sprostě mluvit a začali jsme si jej vážit. S odstupem času si vážím i vedoucích, kteří jej vůbec zaměstnali, přestože byl tehdejším režimem silně perzekuován. Po uvolnění politických poměrů pan Pavelka opět pracoval jako duchovní v Rožnově a na práci v dílnách vzpomínal spíše v dobrém, neboť pracovat s bandou pubertáků byla stejně náročná činnost, jako obracet na víru kmen lidožroutů.

Učitel Augustin

Učil nás práci na obráběcích strojích, které v dílnách představovaly dva staré soustruhy, horizontální frézka a strojní pilka na železo. Tyto historické stroje byly vzácné už tím, že se je podařilo vůbec uvést do provozu, takže pan učitel na nich pracoval nejraději sám, nebo je svěřil pouze několika obzvláště šikovným žákům. Přesto občas poletoval po strojní dílně nějaký špatně upnutý kus materiálu nebo klíč z hlavy soustruhu.

Učitel Havran

Měl původně vyučovat v elektro-dílnách. Jelikož dílny se teprve vybavovaly, mnoho jsme se toho nenaučili. Snad pouze pájení címem, ale to už většina nás zkoušela při neumělých pokusech zhotovit nějaký „elektrický přístroj“. To, že správně letovat je také kumšt, jsme časem zjistili při hledání poruch u našich výtvorů, které byly plné „studeňáků“ a různých pochybných spojů. Samozřejmě pájení se provádělo odporovými pájkami, neboť traťopájký v těch dobách ještě nebyly běžnou záležitostí.

Pan Rejmon, Mikulenka a další

Příbuzným oborem souvisejícím s vakuovou technikou bylo technické sklářství. Proto jsme po dobu asi půl roku navštěvovali dílny ve sklářské učňovské škole. Učebny a dílna byly umístěny v budově internátu o poschodí níž než naše škola. Úkolem praktické výuky bylo seznámit nás s materiálem, který se ve vakuářské praxi hodně používal. Při práci na sklářském kahanu jsme se seznámili s tím, že sklo praská, po nahřátí nezvladatelně teče a při nešikovné manipulaci docela obstojně pálí do prstů a do dlaní. Časem jsme se naučili dělat alespoň některé sváry trubek nebo jiné výtvary, které po čase pnutím stejně praskly. Obdivovali jsme šikovnost pana učitele nebo instruktorů, kteří dokázali ze skla vyrobit krásné výrobky nebo vánoční ozdoby. Napodobit je, to byla marná snaha! Přesto jsme si ve sklářských dílnách docela vyhráli. Sklo v poněkud masivnější podobě mne provázelo po celý zbytek práce

v Tesle. Za léta strávená ve výrobě jsem měl možnost poznat, jak tento krásný materiál dokáže být záluďný a nezvladatelný. Místo oficiální definice: „...sklo je přechlazená kapalina“ se spíše hodí konstatování starých odborníků: „... sklo je zajímavý bordel ve hmotě“.

Pan inženýr Děřda

Jelikož škola byla velmi specializovaná, bylo nutno na odborné předměty zvat odborníky ze závodu Tesla. Jedním z nich byl i ing. Děřda. Jeho doménou byl předmět konstrukce elektronek. V těchto dobách byly hlavním elektronickým prvkem elektronky. Na vlastnostech polovodičů se teprve pracovalo ve vývojových laboratořích kdesi daleko ve světě. A tak jsme pod vedením ing. Děřdy konstruovali různé typy elektronek. Na základě zadaných parametrů jsme navrhovali a rozkreslovali různá monstra, která by byla asi těžko vyrobitelná, a když by je někdo podle naší „komplexní“ dokumentace vyrobil, určitě by nefungovala. „Svatou“ knihou pro tuto činnost byla publikace ruského vědátora Careva. Takže se konstruovalo dle Děřdy a dle Careva. Vystupování pana inženýra bylo velmi komisní a někdy nám připomínalo „smutného muže“, který byl v těch dobách populární v rozhlase. Později, když jsem jej poznal osobně, jsem zjistil, že jeho vystupování byla pouze maska, kterou si chtěl udržet odstup od studentů.

Inženýr Sítko - Sítko

Pan inženýr nám opatrně vštěpoval do našich dutých hlav základy vakuové techniky. Tento specifický obor, který nesl i tehdejší název naší školy, byl potřebný pro ty z nás, kteří se dostali do některého závodu Tesla. Také mne potíže kolem nedostatečného vakua provázely po celou moji profesní „kariéru“.

Pan inženýr nás otcovsky seznámil s nejdůležitějšími výpočty nutnými pro zjišťování a měření vakua a čerpacích rychlostí. Aby bylo vyučování zajímavější, promítal nám obrázky různých vývív a zahraničních zařízení, používaných k dosažení prostoru, v němž není skoro nic. Pro některé to bylo zajímavé, někteří si v přítomnosti učebny i zdřímli. Pro mne byly vědomosti u něj získané v praxi velmi užitečné. Později se pan inženýr profesně věnoval spíše vývoji polovodičů. Byl to jeden z mnoha lidí, kteří udělali pro podnik Tesla velký kus užitečné práce.

Inženýr Schlesinger - Šléza

Jeden z tehdejších špičkových odborníků v oboru výroby elektronek. Přišel do Rožnova z pražské Tesly Vršovice, která vznikla na základech firmy Philips. Krátce byl i ředitelem Tesly Rožnov, potom byl nahrazen jiným prověřeným, a když bylo nejhůř, dělal znovu ředitele. Jisté je, že byl odborníkem hlavně ve vývoji katod. Vyučoval i na vysoké škole a i díky němu dosáhla kvalita elektronek Tesla vysoké úrovně a některé přístroje nacházející se ve sbírkách muzeí jsou schopny fungovat dodnes. Tento odborník evropské úrovně nás učil technologii a o vlastnostech všech materiálů pro elektroniku, ale vždy skončil u svých milovaných katod. Jeho přednášky byly vedeny vysokoškolským stylem, takže si znalosti musel utřídit každý sám. Jeho „biblí“ byly knihy Wernera Espe „Materiály pro elektrotechniku“, které četl v německém originálu. Vědomosti, které nám předal, byly pro moji práci velmi potřebné. Kvalita a zpracování katod byly vždy základním předpokladem pro kvalitu a životnost elektronek i obrazovek, které se později staly mým osudem.

Ing. Koutný, Rybiář, Kvaczek a další

Byla to skupina vývojářů z Tesly, která nás seznamovala s principy polovodičů a s teorií přechodu PN nebo NP. V té době probíhaly v závodě vývojářské pokusy s výrobou germaniových diod a později i tranzistorů (Éra křemíku ještě nenastala). Teoretické základy

nás až tak moc nezajímaly, i když někteří z nás, až v praxi, byli postupně do této problematiky zasvěceni. Mezi studenty byl spíše zájem o to, jak takové součástky získat a vyzkoušet co by se z nich dalo vytvořit.

Inženýr Petrs, Inženýrka Kahánková

Učil nás, spolu s dalšími externími odborníky, organizaci a ekonomiku práce. Předmět to byl nezáživný a málokomu z nás byly jeho znalosti potřebné v budoucnu. Pan inženýr si svým komisním a silně stranickým vystupováním získal málokoho z nás. Paní inženýrka Kahánková byla sice příjemnější, ale mně nikdy úředničina nepřišla k srdci. Teprve později mi jeden z kamarádů vysvětlil, že v době „papírové“ je správný papír tou nejdůležitější věcí nutnou pro lidský život. „Můžeš dělat, co chceš, když svou práci nepodložíš papírem, neudělal jsi nic! Když se narodíš, potřebuješ rodný list - jinak neexistuješ! Dále vysvědčení, občanku, řidičák, oddací list, dekret na byt atd. atd. a nakonec úmrtní list, bez kterého tě nepochovají a ty zůstaneš na pospas dravé zvěři, neboť ta ke své činnosti potvrzení nepotřebuje!“ Tak jsem pochopil, jak byrokracie ovlivňuje náš život natolik, že se stala nejdůležitějším faktorem civilizované společnosti, když po době kamenné, bronzové a železné nastala doba papírová, která s vynálezem počítačů dosáhla svého zenitu, jenž trvá dodnes.

Během svého „působení“ na Průmyslové škole vakuové elektrotechniky jsem měl možnost se setkat ještě s dalšími učiteli, na které jsem už pozapomněl. Bohužel i na mně se projevuje ta „skleněná nemoc,“ - jak se vlastně jmenuje?

Odborná praxe

Byla jednou ze specialit tehdejšího technického vzdělávání na průmyslovkách. Studenti vyšších ročníků byli minimálně dvakrát do roka posláni do Tesly Rožnov nebo do některých spolupracujících podniků nebo ústavů, aby zde konali praxi. Tam se dostali do péče pracovníků, kteří měli určitý vztah ke škole nebo byli dokonce bývalými absolventy. Naše práce asi moc nepřispěla k plnění úkolů pětileté, ale byla příjemnou změnou v našem životě. Poznali jsme různé dílny, zajímavé lidi, obzvláště mladé zaměstnankyně. Někdy jsme museli dokonce i něco dělat, ale nároky nebyly vysoké, a ledacos jsme se naučili. Do deníku o praxi se nám za pomoci osob, jimž jsme byli svěření, podařilo vždy něco napsat. Občas se daly získat materiály potřebné pro výrobu různých „elektronických“ zázraků, které měly někdy snahu hrát nebo fungovat jinak.

Pronést nějakou součástku z přísně střežených prostor závodu bylo v té době kouskem, který lze nyní přirovnat k pokusu o propašování bomby do prezidentského letadla. Proto jsme často brali za vděk elektronkami a součástkami určenými „na vývoz do šmelcu“.

V dobách ekologického pravěku bylo zvykem, že Tesla zavázela zmetky do různých roklí a výmolů a ty pak byly zahrnuty hlínou. A tyto skládky byly zlatým dolem pro studenty, kteří se tak mohli seznámit s celým, i tajným, sortimentem vyráběným v Tesle. Část součástek byla i funkčních a vhodných pro naše pokusy. Je docela možné, že za nějakých pár století nebo tisíciletí vykopou archeologové na území Rožnova skleněné baňky s různými drátky uvnitř. Pokud nález neprohlásí za nějaký náboženský předmět a začnou jej podrobně zkoumat, možná zjistí, že jde o primitivní elektronický prvek.

Prázdninové praxe v podnicích v Praze nebo Vrchlabí – to byly nezapomenutelné dny osobní svobody v jiném, neznámém prostředí. Dopoledne jsme se seznamovali s prací v podnicích, které jsme neznali, a odpoledne bylo volno, které jsme si užívali bez symbolického dohledu některého z pedagogů, a seznamovali jsme se s okolím a místními obyvateli, nebo spíše obyvatelkami.

Exkurze

Za dob našich studií na PŠ-VE bylo zvykem chodit i na exkurze do výrobních podniků. Důvodem k tomu byla snaha, abychom poznali i život a práci lidí, kteří vytváří nějaké hodnoty pro společnost. A tak jsme kromě podniků Tesla navštívili i MEZ, kde jsme si prohlédli výrobu elektromotorů. Sklárný ve Valašském Meziříčí, vyrábějící skleněné trubky, foukané i lisované skleněné výrobky. V železárnách a hutích v Ostravě jsme měli možnost poznat, jak těžce se vydělává na chleba v tomto oboru.

Jednou jsme se vydali na zájezd do Technoplastu Chropyně. Do podniku, který jako jeden z prvních začínal i u nás s výrobou věcí z umělých (plastických) hmot. V těch dobách nebyl ještě svět zaplaven plasty jako dnes a většina výrobků byla zhotovena z normálních materiálů jako jsou kovy, sklo, keramika, guma a dřevo.

Jedinou hromadně používanou hmotou v elektrotechnice byl starý dobrý bakelit.

Po příjezdu do fabriky jsme byli poučeni o bezpečnosti. O tom, že nemáme nikam lézt ani strkat ruce a zvědavé hlavy, nic brát do rukou ani do kapsy. Vyslechli jsme přednášku o důležitosti moderního závodu, a abychom nemístným vyptáváním nepodlehli snahám o průmyslovou špionáž. Za bedlivé asistence člena Závodní ostrahy jsme prošli celou výrobu. Když jsme se přesto ptali na jednotlivé výrobky a k čemu jsou, byli jsme většinou odbyti sdělením, že je to tajná výroba. Teprve až později jsme zjistili, že tyto "tajné" součástky se vyskytují v nových plastových splachovačích na WC. Tehdy jsme pochopili, že průvodce ve spolupráci se zaměstnanci si z nás zvědavých studentů udělali pěknou srandu.

Aby naše návštěva v těchto moravských končinách byla plně využita, měli jsme navštívit i čokoládovnu Sfings Všetuly.

Předtím jsme nejdříve prošli Cukrovar Všetuly, kde jsme se do sytosti najedli krystalového i kostkového cukru. Skoro každý si odnesl ještě cukrovou štangli, ze kterých se kostky sekají. Teprve takto připraveni jsme byli vpuštěni do čokoládovny. Před vstupem jsme byli důrazně poučeni o tom, že sníst si můžeme cokoli v jakémkoliv množství, ale odnést za bránu závodu nic! Neboť při našem odchodu bude na vrátnici u každého provedena přísná osobní prohlídka. Protože jsme byli po exkurzi v cukrovaru proslazeni jako kandované ovoce a většina spíše než chutí na sladké trpěla velikou žízní, mnoho škody jsme v čokoládovně neudělali, i když sortiment dobrot byl veliký. Co se týká dojmů z výroby, vzpomínám si jen na velký sál - spíše halu, kde už začátkem podzimu balila spousta žen vánoční kolekce.

Potom se mi vybaví velké bubny podobné míchačkám na maltu, ve kterých se dolešťovaly čokoládové lentilky, které byly v té době novým hitem na trhu. Někteří odvážnější studentíci, kteří nedbali na varování vrátného, aby nic nezcižovali, si ukryli pod oblečením nebo přímo na těle tabulky čokolády. Škodolibý vrátný, počítající s touto možností, nás nakonec povodil po horkých provozech podniku a pak bez slibované kontroly propustil.

Už v autobuse cestou domů měli všichni pilnější studentíci o zábavu postaráno, když se snažili alespoň zhruba zbavit sladkých dobrot ze svého těla a oblečení. Dobroty nevydržely teplotu a změnily své skupenství na tekuté.

Cukrovar ve Všetulích už dávno neexistuje. Byl po zavedení nové hospodářské politiky EU stejně jako mnoho jiných zrušen. Stejně skončil i podnik Sfings. Mně pouze zůstala vzpomínka na "sladké pokušení."

Rovněž podnik Technoplast byl několikrát přejmenován a posléze privatizován. Dílo zkázy dokončil požár v roce 2010, kdy se vzňaly skládky navezeného plastového odpadu a posléze i výrobní haly. Obyvatelstvo města Chropyně zachránil vítr, který vanul směrem k polím, jinak by se všichni udusili kouřem z plastů.

Chmelová brigáda

Ještě před začátkem školního roku jezdili studenti středních i vysokých škol na chmelové brigády. Chmel se tehdy trhal ručně, takže bylo zapotřebí mnoho pracovních sil, proto pěstitelé chmele vzali zavděk i takovými pracanty jakými byli studenti. Byla to zajímavá činnost. Kromě toho, že jsme přivykali fyzické práci, byla možnost si v potu tváře vydělat nějakou korunu. Večer po práci, pokud jsme byli ještě schopni nějakého pohybu, se prováděly různé lumpárny. Spolužáci, u nichž už probíhalo zapalování lýtek, se věnovali chození s děvčaty. To byla činnost, z níž měl pedagogický dozor obzvlášť velké obavy (viz. film Starci na chmelu, kde je tato otázka velmi podrobně a poměrně idealisticky rozpitváána.)

Naše třída se zúčastnila chmelové brigády ve vesničce Strkovice na Žatecku. Spolu s námi tam byly studentky z Hospodářské školy a gymnázia z Valašského Meziříčí, takže skóre bylo celkem vyrovnané. Vesnička Strkovice sestávala asi z dvaceti stavení shluknutých kolem návsi s rybníčkem, zámkem, kapličkou, obchůdkem a vesnickou hospodou, která zde fungovala jako multifunkční kulturní zařízení, neboť zde kromě čepování piva občas promítali i film. Několik kroků za vesnicí byla už pole, ovocné sady a chmelnice, kam až oko dohlédlo. Vesnička jak vystřižená z Ladových obrázků, akorát že byla trochu zchátralá.

Bydleli jsme v bývalém statku, na jehož dvůr se vcházelo vrátky přímo z návsi.

Jako naše ubytovna sloužila veliká půdní místnost nad stájemi, dříve sušárna chmele. Tam jsme měli ložnici sestávající ze třiceti slamníků a vojenských dek. Příslušenství odpovídalo tehdejšímu standardu. Kadibudka uprostřed dvora a studna s pumpou tamtéž. Ostatní na tom byli podobně, ale v jiných staveních. Takže ráno to šlo ráz na ráz: Pan profesor, který spal s námi, nám udělal rázný budiček. Ranní hygiena byla odbyta rychle, neboť zdržovat se na dvoře pod pumpou není v září už žádná slast. Rovněž pobyt v kadibudce kam táhne všemi škvírami a na dveře buší další zájemci o tyto služby, není vhodné místo k dospívání. Takže každý po vykonání nejnnutnějšího popadl ešus a vyběhl na náves k sousednímu domu, který byl přeměněn na výdejnu jídla. Student popadl nabízené potraviny, nechal si nalít meltu nebo čaj. Pak popošel na nejbližší plotovou zídku nebo obrubu rybníčku, kde zkonsumoval nabízené menu. Na zbytky už čekaly husy a kačeny, které rybníček obývaly. Byly to pro ně zlaté časy, ale málokterá se asi dočkala dalšího léta, neboť zde nebyly chovány pro ozdobu vesnické návsi. Dnešní hygienici a ostatní odborníci na životní styl by byli silně pohoršeni poměry ve Strkovicích, ale je jisté, že chmelovou brigádu jsme přežili všichni relativně ve zdraví. Snad k tomu přispělo zdravé povětří, dostatek pohybu v přírodě a nedostatek času na pozorování vlastních neduhů.

Ale abych se vrátil k denní činnosti: Nakrmené skupiny mužstva a ženstva se pod velením pedagogických dozorců odebraly na chmelnici buď pěšky nebo na vzdálenější pracoviště byl použit valník tažený traktorem. Na místě činu byli brigádníci místními chmelaři a pedagogickým dozorem rozmístěni tak, aby každý měl dost prostoru ke sběru zeleného zlata. Všichni vyfasovali velké koše, do kterých bylo nutno trhat chmelové šišky, pokud možno celé a bez listů. Na dotaz jednoho vtipálka, kolik dní má na naplnění této ohromné nádoby, mu místní zemědělec sdělil, že takových košů musí natrhat nejméně pět denně, jinak bude bez jídla! Teprve další budou finančně dobře honorovány.

Po vyčerpání všech možností, jak se vyhnout osudu, musel ubohý brigádník utrhnout šestimetrový drát, po němž chmel šplhal ke slunci. Kromě síly bylo nutno mít i obratnost a štěstí, neboť když takový dobře urostlý „štok“ spadl nešťastníkovi na hlavu, trvalo drahnou chvíli, než se z takového „láskyplného objetí“ vymotal. Chmelová rostlinka umí být přítulná a dobře škrábe na pleti. (Pivo asi část jejích vlastností převzalo.) Když byl tento ceremoniál ukončen, nezbylo než sednout na stoličku nebo bedýnku a trhat, dokud nebyl koš plný.

Šťastlivec, který se toho konečně dobral, spěchal odevzdat svůj poklad, aby se po přeměření zklamaně dověděl, že si ještě nevydělal ani na slanou vodu, ne tak na snídani. Tak nezbylo

než sednout na zadní část těla a trhat a česat chmel. Naše činnost byla ztížena ještě tím, že mezi řádky stále procházel někdo z místních zemědělců, aby zkontroloval, jak se k jejich zelenému zlatu chováme, a zda neponecháváme špatně otrhané „štoky“. Zpočátku jsme jejich upozornění brali jako nemístné zasahování do naší činnosti. Později jsme je začali chápat, a když jsme někdy byli dokonce i pochváleni, neznala naše pýcha mezí.

Ke konci chmelové brigády jsme většinou pracovali tak, že jsme si vydělali nejenom na jídlo, ale měli i nějakou korunu navíc. Někteří obzvlášť šikovní a pilní jedinci z vyššího ročníku docela „zbohatli“ neboť si z chmelu odváželi i čtyřciferné sumy korun československých. Abych se vrátil k našemu konání zpestřovanému tu pádem „štoku“ na naši osobu nebo na kamaráda, pádem do rozmoklé ornice, zakopnutím a následným vysypáním pracně nasbíraného obsahu koše a podobných drobností. (Je zajímavé, že přístup člověka je silně ovlivněn tím, zda se taková situace stane kolegovi, nebo potká nás. Po tisíci se prokázala skutečnost, že nic nepotěší kulturního člověka tak, jako neštěstí jiného! Zatím co když se totéž stane nám, je to pokládáno málem za tragédii světového významu.)

A tak při pilné práci a za hlubokých filozofických úvah jsme se ani nenadáli, že už je čas svačiny, kterou nám zemědělci přivezli až na pole. Totéž bylo i s obědem, neboť místní zemědělci si nechtěli vzít na svědomí, aby i tak bídnou budoucnost národa, jakou jsme se zprvu jevíli, nechali padnout hladem.

Když se den nachýlil, konečně jsme se odebrali k vesnici. Prvním problémem bylo zbavit se zeleně, která ulpěla na našich rukou. Za pomoci chladné vody a kvalitního „mýdla s jelenem“ a „solviny“ jsme toto maskování částečně zlikvidovali, takže jsme mohli jít k večeři. Tu jsme opět konzumovali formou pikniku na místní návsi. Husy a kačeny pomohly k bezodpadové likvidaci zbytků stravy. Jídelní servis sestávající z ešusu a lžice jsme umyli v rybníčku nebo pod pumpou. Pouze kamarádi zvyklí na vyšší standard se sháněli u kuchyně po teplé vodě.

Po večeři začalo osobní volno. Většina z nás přemýšlela o tom, jak někde natáhnout své zubožené tělo, zatímco lvi salonů pokračovali dál v mytí rukou a dalším zušlechťování, aby se mohli věnovat kulturnímu vyžití. Schválená byla pouze jedna varianta a to návštěva hostince za účelem zhlédnutí filmu, který jsme už několikrát viděli. Někteří obratnější stačili přitom zkonsumovat nějaké pivo. Případně se blíže seznámit s domorodci. A pouze těm nejšikovnějším se podařilo vlichotit do přízně některé z mladých brigádnic a nenápadně se ztratit na krátké rande, než budou zase postrádáni bdělým okem dozoru. Procházky do blízkého okolí byly povoleny pouze ve skupinkách tvořených příslušníky stejného pohlaví. Koupání v nedaleké Ohři bylo zakázáno a před jeho nebezpečím jsme byli varováni i místními obyvateli, jelikož se prý mnozí v jejích vodách už topili a některým se to podařilo docela. Večer jsme se vyškrábali nahoru do naší ubikace a většina z nás usnula tvrdým spánkem pracujícího člověka. Mnohým ani nevadilo, že se nedopravil až na svůj slavník a musel tam být přetransportován kamarády. Takové detaily jako bylo občasné přeběhnutí zvědavé myšky po obličejí spáče, nikoho nevzrušovalo. Problém nastal, pokud někdo musel navštívit kadibudku na dvoře, neboť v pološeru, které na půdě panovalo, došlo často k pošlapání spolunocležníků, kteří to velmi nelibě nesli. Následný sešup po dřevěných schodech už byl poslední etapou této mise. Zpáteční cestu již dokonale probuzený cestovatel většinou zvládal lépe.

Než jsme se nadáli, byl tu opět budíček a celodenní koloběh začal znovu. Nepříjemnou změnou bylo, když nás někdy místo slunička vítala zachmuřená obloha, plačící nad naším údělem. Pokud deště nebylo moc, šlo se na pole, pokud bylo, šli jsme až se počasí umoudřilo. Štěstí při nás, alespoň pokud se týká počasí, většinou postávalo poblíž.

Asi po čtrnácti dnech byl všechn chmel otrhán a naše poslání se chýlilo ke konci. S radostným skandováním „nikdy více Strkovice“ jsme byli formou hromadné přepravy osob místními autobusy přemístěni na nádraží a měli jsme nastoupit cestu domů. Někteří se ještě loučili s domorodci a s děvami ze spřátelených škol a měli jsme se odebrat k domovu.

Ale pan profesor Hadač, duše cestovatelská, před nás postavil návrh asi tohoto znění: „Když už jste na druhém konci Českých zemí a oplýváte bohatými finančními možnostmi, je třeba toho využít a nepromrhat své bohatství v hospodách a vykřičených domech, nýbrž je třeba učinit něco pro poznání své vlasti a navštívit pamětihodnosti Západních Čech.“ Nechali jsme se zlákat touto nabídkou a absolvovali s ním návštěvu Karlových Varů, Mariánských a Františkových Lázní, jakož i Chebu a jiných pamětihodností v tomto regionu. Jelikož jsme cesty absolvovali vlakem nebo pěšky a noclehy nám pan profesor zajistil díky svým známostem skoro zadarmo, vyšla nás tato cesta na pár korun. Moc rád na to cestování vzpomínám. Při dnešních poměrech by taková cesta přišla na několik tisíc, ne-li víc. Domů jsem se dopravil s několika posledními korunami v kapse, ale spokojený s tím, kterak jsem si užil světa. V pondělí jsme nastupovali do školy a začala další kapitola našeho vzdělávání.

Lyžařský výcvik

Jednoho dne přišel pan profesor Hadač se zprávou, že v profesorském sboru projednali a odsouhlasili, že je nutné, aby žactvo naší školy bylo nejen vzdělané, ale i pohybově dobře vybavené. Proto bylo rozhodnuto, že naše třída pojede na lyžařský výcvik. Jako místo zaslíbené naším zimním radovánkám byla určena chata na hoře Šerák, nacházející se v Jeseníkách.

Názory na tuto akci byly několikeré: Jedni nabídku s jásotem přijali. Byli to většinou ti, kteří na prkýnkách co jedou po sněhu, už někdy stáli nebo dokonce lyžovat uměli. Další skupina byla dosti rozpačitá. Patřili do ní žáci, kteří sice někdy na lyžích stáli, ale nenalezli v tomto konání žádné zalíbení neboť jejich lyže si většinu trasy určovaly po svém. Patřili k nim i ti, kteří takovou zpozdilost nikdy ani nezkoušeli. Do třetí skupiny náleželi žáci pocházející z té části republiky, kde sníh bývá málokdy. A když tam někdy omylem napadne, tak tam není kopeček, ze kterého by se dalo sjet. Takže s pohybem na sněhu měli jen malé a většinou špatné zkušenosti. Všechny nepodstatné námitky nám pan profesor vyvrátil tím, že tam nejedeme na nějaké exhibiční vystoupení, ale naučit se pohybovat na sněhu. Pomohl sehnat i lyže ze školních zásob a jiných sbírek. Jisté je, že to nebyly žádné nejnovější alpské modely, ale na tehdejší dobu, kdy největším výkřikem techniky bylo vázání kandahár, to stačilo. Někteří museli vzít zavděk i běžkami. Rovněž oblečení bylo většinou - co dům dal. Jediné na čem profesor trval a co osobně kontroloval, bylo teplé podvlečení. Měl asi zkušenosti s tím, co obnáší omrzliny, ke kterým bychom při lehkém frajerském oblečení mohli na hřebenech nehostinných hor přijít.

V usilovných přípravách nadešel konečně den, kdy jsme se s ruksaky na zádech a s lyžemi v rukou sešli na nádraží, odkud jsme se po několikerém přestupování vlakem dopravili až do Ramzovského sedla. Cestu na chatu Šerák jsme absolvovali po vlastních nohou. Výhodou bylo, že naše bágly a ostatní lyžařskou výstroj dovezl nahoru povoz o dvou koňských silách zapřažených do saní a řízených místním domorodcem. Když jsme se navečer doplazili na chatu, pan správce spolu s našimi vedoucími profesorem Hadačem, Kasalem a profesorkou Kasalovou, nám určili, kde budeme spát. Po večeři jsme se nijak nezdržovali, z posledních sil jsme se vydrápali na své postele a usnuli. Do spánku nám jako ukolébavka ještě chvíli blafal naftový motor elektrického agregátu, pak ztlchl i on a bylo ticho, které narušovalo jen skučení větru, který se dobýval škvírami do budovy.

Před ránem některé spáče znovu probudilo blafání naftového motoru, ale znovu usnuli.

Po budičku jsme se usadili ke snídani a zabývali jsme se naplňováním našich vnitřností potravou. Za chvíli zhaslo světlo a po nějakém čase se objevil správce chaty a sháněl se po nějakých silných mladících. Nevědouce o co kráčí, přihlásili se dva urostlejší spolužáci. Vrátili se asi po čtvrt hodině zpocení a špinaví, ale podařilo se jim spolu se správcem, stávkující agregát roztočit a tak se opět svítilo. Nakonec dostali od správce takovou důvěru,

že tuto činnost nejen vykonávali po celou dobu našeho pobytu, ale zúčastňovali se i hledání zásob nafty, které byly uskladněny v sudech ve veliké závěži za budovou. Veškeré zásoby na chatu tehdy dopravovali místní domorodci na saních tažených pořádnými lesáckými koňmi. Po snídani jsme na sebe upevnili lyžařskou výstroj a nastoupili před chatu. Pedagogický dozor po kontrole, zda máme lyže na správných nohách a vše náležitě zapnuté, nás nechal dojít na mírnou loučku za chatou. Zde jsme nejprve provedli úpravu terénu ušlapáním sněhu lyžemi a následně jsme předvedli své lyžařské umění. Podle kvality jsme byli rozděleni do skupin a rozešli jsme se různými směry vedeni přiděleným pedagogem. Na příhodných místech jsme si vybudovali sjezdové tratě ve svahu odpovídajícím našim možnostem.

V těchto dobách byly lanovky snad pouze v Tatrách a Krkonoších, lyžařské vleky možná někde až v Alpách a na výrobu různých rolb nebyla ještě ani výkresová dokumentace. A tak jsme se zdravě plahočili půl hodiny do kopce, abychom byli za pár vteřin dole. Mělo to výhodu v tom, že nám nebylo vůbec zima a čerstvého vzduchu jsme se opravdu nadýchali dostatečně. Nevím jak vyspělí lyžaři byli ostatní vedoucí, ale naše vedoucí, profesorka Kasalová lyžovala krásně a graciózně, takže jsme se měli čemu učit. Naše sjezdovka byla vlastnictvím pouze naší asi dvanáctičlenné skupiny, takže jsme měli místa dost a nikomu jsme nepřekáželi. Případné „lavy“ které jsme na trase vyrobili, jsme si zase upravili. Sněhu bylo dost, někde bohatě přes metr a některý den ještě připadl nový.

Na oběd jsme se velice těšili a vůbec jsme si nevybírali, co nám předložili. Po obědě si mohli zalyžovat ti, kterým zbyly po dopolední fušce nějaké zbytky sil. Ostatní se věnovali odpočinku a zábavě v chatě neboť po večeři moc času nebylo, protože asi po dvou hodinách, kdy se v kuchyni uklidilo, správce zastavil agregát a byla tma. Ta se dala využít pouze k povídání, zpěvu nebo spaní.

Jeden den jsme využili k hřebenové túře ze Šeráku na sousední Keprník. Zúčastnili se jej pouze ti, kterým nohy a lyže dovolovaly delší cestu. Majitelé běžek byli oproti nám ostatním ve výhodě na rozdíl od pohybu na sjezdovce. I když někteří dokázali na běžkách sjet bez pádu větší kopeček než ostatní, kteří byli opatření lepším vybavením.

Kromě naší třídy byla na lyžařském výcviku i škola z Třebíče. Byla tam asi ještě větší nemehla než my, neboť hned po prvním dnu výcviku na mírné loučce za chatou zlámali asi pět lyží. Zatím co my za celý výcvik pouze dvě lyže a dvě tyčky. A to až na zpáteční cestě při krkolomné jízdě vozovou cestou ze Šeráku do Ramzové. Dokonce i tělesné schránky těch, kdo měli z lyžování největší strach, neutrpěly újmy. Snad kromě škrábanců a nějaké modřiny. Po návratu zpět do Rožnova, ve zdraví a s krásnými zážitky, jsme měli všichni velkou radost. Věřím, že největší kámen spadl ze srdce našim pedagogům, že se nikomu nic nepříhodovalo. Byla to hlavně jejich zásluha, že díky jejich přísnému vedení, jsme neměli možnost jít nehodě vstříc.

II. celostátní spartakiáda

Zúčastnili jsme se jí zase zásluhou pana profesora Hadače, neboť tento pedagog, sportovec a vysoký sportovní funkcionář usoudil, že mávání „ploutvemi“ při rozcvičkách v tělocviku se dá využít i jinak a rozhodl o našem nacvičování na spartakiádu. S muži z rožnovského Sokola jsme vytvořili „mohutný útvar“ o síle 64 mužů a začali jsme pilně nacvičovat. Pro lidi bez pohybové paměti jako jsem já to byl dost velký problém, ale díky pevné vůli (našeho pana profesora) jsme to časem zvládli. A tak se s námi mohl „pochlubit“ nejen na okresní spartakiádě ve Valašském Meziříčí, krajské spartakiádě v Gottwaldově, ale dostal odvahu nás vzít až do „samičky“ Prahy. Bylo to od něj dost odvážené rozhodnutí, neboť velet takové nesourodé tlupě „mužů“ nebyla žádná slast. Naše část skupiny byli čerství absolventi průmyslovky. Druhá část byli rožnovští muži středního věku. Někteří byli docela nápadití a hesla, která vymýšleli a při jejichž skandování jsme jim vydatně pomáhali, byla dosti odlišná od hesel vhodných pro socialistický sport. Obzvláště když jsme potkávali skupiny žen

a dorostenek, byla skandována hesla, která měla většinou více smyslů než jeden. Užili jsme si dost zábavy, hlavně při čekání na nástupy. Rovněž cvičení na Strahovském stadionu byl docela zážitek. Při průvodu Prahou jsme měli docela jiné priority, než mávat straně a vládě na tribuně. A ani nám nepřípadlo, že podporujeme sportovní monstrpodnik organizovaný stranou a vládou. Navíc v době volna jsme měli možnost zdarma projet a projít Prahu křížem krážem.

Teprve po čtyřiceti letech nám byly Sokoly, nostalgicky vzpomínajícími na sokolské slety, „otevřeny oči“, jaké špatnosti jsme se vlastně dopustili tím, že jsme svou účastí podpořili špatný socialistický sport. Ale stejně si myslím, že spartakiády byly prima, hlavně pro obyčejné lidičky, kteří se díky nim dokopali k tomu, že šli své tělesné schránky protáhnout do tělocvičen a pak se za odměnu jeli podívat do Prahy. Je pravdou, že do realizace spartakiád šlo hodně peněz ze státního rozpočtu, ale i cvičenci se na své účasti podíleli jak finančně, tak obětováním vlastního času a dovolené. Znovu obnovené slety se mi jeví jen jako slabý odvar spartakiád. Ale to je opravdu, ale opravdu, pouze můj osobní názor.

Epilog

Dnes už je těžko pochopit, jak se svět změnil a že jsme o víc než padesát let starší. Z kdysi slavného podniku Tesla je podnikatelská zóna, ve které funguje asi 150 firem a firmiček. Také internát, řečený později starý, je přebudován a existuje jako sídlo různých společností. Na bývalém stadionu, kde nás proháněl profesor Hadač, stojí už skoro dvacet let haly barevné obrazovkárny, která v roce 2006 ukončila výrobu a byla dána do konkurzu. Na místě, kde stávaly baráky dřevěného „intru“ a zahrádkářská kolonie, jsou budovy obchodů a parkoviště. Pouze podle poslední břízky, která zbyla, lze přibližně určit, kde jsme prožili čtyři roky našeho mládí. (Bříza byla skácena v létě 2008.) Na kopečku stojí krásná budova průmyslové školy, která už dávno nemá v názvu vakuová. Kromě oborů souvisejících s elektrotechnikou vyučuje i různé specializace související s řízením v průmyslu a podobné záležitosti jako většina jiných průmyslových škol, od nichž se nijak neodlišuje. Na jejich absolventy už nikdo nečeká a nemusí jít tam, kam jsme byli posíláni na umístěnku, ale musí si svobodně shánět zaměstnání sami kde se dá.

Také město Rožnov se změnilo. Přibyla paneláková sídliště a počet obyvatel se změnil z původních pěti tisíc na více než trojnásobek. Po roce 1989 vyrostly supermarkety a nové ulice s výstavbou poplatnou módě „podnikatelského baroka“.

Pouze vrch Hradisko a hora Radhošť se na vše dívají shora. A voda Bečvy na horním i dolním splavu stále prudce teče a pění a odnáší staré i nové časy dolů k Valašskému Meziříčí a dál až k moři vody a do úplného zapomnění.